

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

Caput II. Quinam dominium rerum habeant.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

... sunt, siue hæc res sint usu consumptibiles, siue non;
... illud solum habere Sanctorum Pontificem post Mar-
... Vnam ex Nicolao IV. hæc enim rerum usu consume-
... dominium habebant ipsi fideles Dantes, do-
... consumterentur. Neque te conturbet horum Pontifi-
... diffinitio: quidem etiam in diversis placita possunt
... citra res fidei. Sic Bell. lib. 4. de Summo Pont. cap. 3.
... 5. lege 6. a nob. 2. de excommunicatione, ubi se ut ho-
... privatum errare posse fatetur: & citra res ad sta-
... universalem Ecclesie pertinentes, quando hæc do-
... ut Pontifices. Puta in Decretis morum in appro-
... bene vivendi, in Canonizatione Sanctorum. Ita
... lib. 1. de Beatitudine, & Canonizatione. Ro-
... 1. 1. q. 8. et 1. 1. art. 4.

8. Respondeo nunc directe ad questionem: posse
... Itaque Ita Sol. in 4. de just. quest. 1. 1. art. 1. Valent. quer-
... 10. 1. Mol. tract. 2. d. 6. Suarez, t. 2. d. 28. §. 2. Less.
... 1. 1. dub. 8. Sanchez, lib. 7. summa, cap. 18. n. 3. innumeros
... contra Sylvest. v. Dominium quest. 2. Arag. q. 62.
... Domin. Caiet. 2. 2. quest. 78. art. 1. alioque mox littera
... Ratio autem separationis consistit in eo, quod, qui
... habet dominium rei, potest illam quomodocunque
... libere distrabere, vendere, destruere, alteri donare,
... de vero, qui eius usum dumtaxat habet, solum
... potest illa re uti iuxta voluntatem Domini, seu depen-
... deret à Domino; ita ut etiam dum panis, v. g. est in
... manu Religiosi Franciscani, illum ad os admoventis,
... potest Pontifex sine iniustitia contra Religionem, vel
... Religiosum Franciscanum; ab eo illum tollere. Simile
... quod est in eo, qui invitatur ad convivium ab aliquo;
... Dominus enim convivi, semper est Dominus ciborum,
... solum sine iniustitia, esto, cum magna inurbanitate,
... post ab invitato nondum acceptante auferre, donec
... contumantur: postea enim ex defectu materiæ jam de-
... struatur, definit dominium. Simile quid etiam est in aliis
... particularibus Religiosis aliarum Religionum: nam pro-
... pter votum Pauperatis non possunt uti rebus pretio
... estimabilibus, quamvis ipso usu consumptibilibus, nisi
... dependent à voluntate sui Superioris. Religiosi ergo
... qui differunt à Franciscanis, quod aliarum Religio-
... num Communitates, seu Monasteria habent perfectum
... dominium suarum rerum, à Fidelibus donatarum, siue
... hæc sint usu consumptibiles, siue non; at Franciscana id
... non habet, quia suarum omnium rerum Pontifex do-
... minium retinet, unde fit, ut Religiosi aliarum Religio-
... num utantur prædictis rebus dependentem immediate à
... suo Superiore, qui est legitimus administrator bonorum
... Religionis: ut Franciscana, dependentem immediate à
... Pontifice, qui est Dominus bonorum Religionis Fran-
... ciscane.

9. Ex dictis fit primò, ut Religiosus particularis in
... rebus unico actu consumptibilibus, quorum usus ipsi à
... Superiore conceditur, non acquirit dominium, seu pro-
... pteratem: cum enim usus à dominio separabilis sit, non
... legitur dari utrumque, si usus detur. Scio multos Do-
... ctore contrarium docere. Ita Caram. in Reg. S. Ben. nu-
... mer 87. 1. citans Cenedum, Petrum de Arag. Turrecrema-
... rum. Sylv. D. Antonin. Sarnientum: lege item Bassarum
... in floribus pag. 256. nostram vocantem probabiliorē,
... licet contrariam probabilem. Sed ego assentiri non
... possum, quia claram video separabilitatem, quam nu-
... mero præcedente explicui.

Corollarium pro Religiosis: circa acceptationem rerum.

10. Ex iisdem dictis fit secundò, ut quando Reli-
... giosus particularis acceptat à seculari aliquid ad me-
... um usum, v. g. gallinam ad comedendum, minoris ea
... valet, quam si acceptet absolute; vel quam ex se va-
... leat absolute vendenda sit. Ratio est jam dicta, quia
... minoris usus facti, cum semper supponat in domino er-
... rante perfectum dominium; multum diminuit de
... pretio, cum possit à Domino semper repeti. Fac te
... vendere gallinam Petro, sic: Vendo tibi hanc gallinam

ea conditione, ut etiam quando erit à te occisa, quando
... jani cocta, quando ad mensam apposta, quando in manu
... tua illam ad os admoventes, ego illam possim repetere; non-
... ne Petrus propter hanc conditionem volet pretium galli-
... nae diminui? Et licet sciret, se nunquam repetiturum; ta-
... men non est negandum, aliquid tandem diminui de pre-
... ticio ex tanta potestate illam repetendi.

11. Hinc colligi posse videtur, quando aliquid ex re-
... bus unico actu consumptibilibus datur Religioso, ma-
... iorem quantitatem rei requirit ad peccatum mortale,
... quam si detur absolute: quia res data ad solum usum,
... minus valet, cum possit à Domino statim repeti. Puto
... tamen, quando adest certitudo moralis, quod res nun-
... quam sit repetenda, præsertim in his rebus ipso usu con-
... sumptibilibus, de quibus postea nihil remanet, ad quod
... possit Dominus ius habere; puto inquam, tam exiguum
... esse pretij diminutionem, ut moraliter judicetur nihil
... diminui: quando enim adest tanta certitudo, physica
... illa, ut ita loquar, potestas se habet, ac si non esset, at-
... que adeo non potest in morali estimatione aliquid de
... pretio deducere.

12. Illam considerationem puto probabiliorē ac
... tutiorē: Nam gallina, v. g. pluris valet viva, quam mor-
... tua, pluris integra, quam in partes confecta. Dulciare
... item integrum pluris æstimatur, quam incisum in frustu-
... la, & sic de similibus. Poterit ergo Religiosus significare
... seculari, ut is rem comestibilem dividat: nam sic ipse
... Religiosus recipiet minus, quam si reciperet integram,
... adeoque facilius poterit, si Superiōris venia careat, gra-
... viter materiam devitare. De qua vide inferius, tract. 2.
... cap. 4. ut etiam de religioso invitato ad convivium, vide,
... mox cap. 2. §. 5. num. 9.

CAPUT II.

Quinam dominium rerum habent,

Certe Deus, Angeli, Homines; De quibus vide Do-
... ctore, apud Less. lib. 2. cap. 4. dub. 1. & passim. At
... inter homines (quod ad nos facit dubitari solet. Primò,
... de servis. Secundò, de filiis. Terriò, de uxoribus. Quartò,
... de Beneficiariis. Quintò, de Religiosis: quibus omnibus,
... vel impeditum est dominium rerum temporalium, vel
... ritum.

§. I. Selecta de servis.

1. Vere servi, propriè mancipia, nullo, ex legibus,
... §. 1. insit de iis, qui juris, vel alieni sunt Mol.
... tract. 2. d. 38. dominio gaudent, si de temporalibus bo-
... nis agamus; nam ceterum vitæ, membrorum, hono-
... risque dominium solum habent, ita ut Domini, si in his
... sine offensione, sunt puniendi, perinde ac si liberos of-
... fenderent: leg. 1. ff. de iis, qui sui iuris vel alieni sunt, &
... inst. eod. tit. Dicitur I. c. m. 147. quia tamen leges, quæ
... dominio temporalium servos privant, sunt usu ipso mi-
... tigatæ: ideo ad sunt septem circiter Tituli, seu Casus,
... quos jam à num. sequenti afferam, in quibus servi do-
... minio rerum temporalium, etiam, in foro conscientie,
... ex Mol. l. c. potiuntur, & ita potiuntur, ut si Domi-
... nus eas, invito servo, contrectet, possit servus occultè
... sibi compensare.

2. Primus Casus est: Si Dominus tacitè, vel expre-
... sè consentiat, servum habere peculium.
3. Secundus: Si quid servo ita donetur, legeturve, ut
... id ad Dominum non proveniat; Huiusmodi etiam vide-
... tur, si detur ipsi aliquid, quo se possit redimere.
4. Tertius: Si quid servo relinquatur absolute id
... est non intuitu Domini; ut, ob industriam, vel offi-
... cium à servo alieni exhibitum. Ex quo colligo idem
... debere dici, si quid relinquatur servo ob ejus amorem:
... nemque, si ejus Consanguinei longè distiti mittant
... ipsi aliqua dona.

5. Quartus; Si seruo quid detur ob compensationem injuriæ, ipsi allatae.

6. Quintus; Si quid servus pecuniâ sui peculij lucratur ludo, sorte, negotiatione; quia lucrum induit rationem capitalis.

7. Sextus: Si quid sibi subtrahat ex his, quæ sine Domini incommodo poterat libere consumere vel expendere.

8. Septimus; Si quid acquirat faciendo alia opera, præter illa, quæ Dominus præscripsit.

Defenditur servorum mitigata conditio.

9. Caramuël, *Theol. Mor.* num. 386. ex his septem titulis, Primum duntaxat, id est, peculium à Domino concessum seruo cui eius lucro, ex negotiatione forte acquisito approbat, reprobat ceteros in hunc ferè modum: Nullus casus dabitur, ait, in quo aut servus, aut Religiosus (quin illorum status alteretur, & mitigetur) possit alicuius rei permanentis dominium acquirere. Sed huic propositioni adversatur Sanchez, (lib. 1. conf. 1. d. 1. n. 7.) quia licet inter servum, & Dominum, ut sic, non sit propriè iustitia nec contractus, est tamen inter Dominum, & servum, ut homo est. Nullum argumentum, quia sic liceret arguere: Aliquando Religiosus possit sibi proprietatem acquirere, vendere, emere, ducere uxorem, quia hac illi non repugnant, ut homo est, licet repugnet ut Religioso. Conjugata non potest nubere, ut Conjugata, sed ut Mulier; quod est ludere, ut ludit sensus compositus, & divisus in prædeterminantibus. Adde, si jura decernunt omnia servi acquiri Domino, unde & fratres esse incapaces dominij: quomodo potest, ut homo, acquirere? Esto, possit Dominus concedere illi dominium: sed tunc erit partialiter liber, non servus.

10. Adversatur secundo, quia si ea conditione (ait idem Sanchez) expressa vel tacita, bona sine ita donata seruo, ut is non acquirat Domino servus sibi acquirat. Contra; quia non prodest talis conditio; voluntas enim dantis non potest ficere incapacem servum, sicuti nec posset Religiosum: esto igitur, illa bona donata veluti vacent, & redeant ad Dominum.

11. Adversatur tertio: quia si ab amasio (inquit idem Sanchez) detur ancilla aliqua bona propter usum corporis, cum in hoc usu non subsistat ancilla Domino, ancilla erunt illa bona. Idem erit si propter injuriam acceptam fuerit det vulnerans pecuniam seruo percusso, pecunia erit servi, siquidem membra servi sunt, non Domini. Sed contra tum quia idem esset in Religiosa: Cum enim usus corporis sit suus, & membra item sua sint; sibi acquireret, si quid propter similes causas acquireret. Hactenus ex Caramuële.

12. Sed acutissimi viri contra doctissimum Sanchez argumenta delati, meo quamvis pinguis calamo, facillè posse video ex eodem Caramuëlis principio: Nullus inquit dabitur casus, in quo servus (nisi eius status alteretur, & mitigetur) possit alicuius rei permanentis dominium acquirere. Huic principio sic adnecto minorem. Sed re ipsa servi status est illis septem casibus mitigatus, non autem status Religiosi: ergo non est mirum, si servus in iis casibus possit sibi acquirere, non verò Religiosus. Minor probatur ex Lessio, & Molina, qui viderunt certè servos ex jure esse omnino incapaces dominij, etiam in illis prædictis casibus; sed addunt tantum rigorem fuisse mitigatum. Proferatur Lessius lib. 1. cap. 4. num. 17. Notandum est, inquit, multos Doctores concedere servis verum, & perfectum dominium in plerisque casibus prædictis; eisque fieri veram injuriam, obligantem ad restitutionem, si Dominus res ipsas concessas auferat. Iura autem, quæ tradunt, servos, quidquid acquirunt, Domino acquirere, intelligenda regulariter, ita Molina d. 38. Posset etiam addi: jura illa consuetudine esse mitigata & hoc malum in praxi. Itaque posset servus uti occulta compensatione, si Dominus ei res suas abstulisset. Hæc Lessius. Si ergo militat in primo ca-

si mitigatio servitutis ex expressa Domini voluntate quod rectè concedit Caramuël, valbit in ceteris implicita ejusdem voluntate, quæ non potest nisi esse formis sanctis legibus, & legitimæ consuetudini. Ab enim servitutem mitigari, & res temporales aliis accipi posse, Communis est & trita doctrina.

13. Non ergo valet sequela Caramuëlis: Ergo Religiosus, ut homo acquirere proprietatem & possit conjugata, at Mulier, nubere, &c. non valet, inquit, quia servitus potest à voluntate Domini mitigari. Legitima consuetudine tam mitigata est; non vero mitigatus status Religiosæ paupertatis, quoad proprietatem; nisi forte in Scholasticis Societatis Iesu habitibus vota biennij, qui veri sunt Religiosi, & tamen continent, (licet sine usu independente à Superiore) rum bonorum proprietatem; quod nunc non facit nos. Rufus nec status Conjugij mitigari potest. Dauid hi, qui possit à Conjugata, vivente viro, tollere, mitigare vinculum matrimonij; & dabo tibi illam nubere, &c. Quare non ludit Sanchez, dum dicit, ut Dominum, & servum, ut homo est, posse esse contractum iustitiæ; illud enim (ut homo est) significatur, ut est servus, quales non sunt ex Natura omnes homines, seu ex qua parte non est servus; sed sicuti ceteri homines.

14. Nec item valet: Ancilla acquirit sibi quicquid lucratur ex visceribus, vel ex satisfactione proprietatis juriam acceptam: ergo posset ex eisdem causis acquirere sibi pretium Monialis. Non valet, inquam: quia Monialis attingitur Voto Paupertatis, quo confectus est incapax dominij: at ancilla, stante illa juris mitigatione, capax est. Da Monialem, cui Pontifex Summorum Paupertatis, quoad proprietatem dimittit, ut dimingere posse, affirmat Sperellus p. 1. dec. 1. num. 7. & ego concedam facillè, quod inferis.

Possit servi ab intestato defuncti cuiusnam sint?

15. Porro illud mihi singulare oblatum fuit nullius sterius. Mancipium cum ex legitimo suo peculio accedat, & consentiente Domino constabat collatum haberet in area ducentos aureos, moritur ab intestato nulla de his dispositione facta, nec ullis eius existentiis hæreditibus. Quare non vulgaris controversia coortatur inter Fiscum Regium & inter Dominum servi, cuius illi ducenti aurei essent applicandi? Nec in foro extorret tantum, sed etiam in interiore quaesito fuit. An Dominus occultare eos posset, ut sibi, citra lites, facillè re negotio eisdem usurparet?

16. Et quidem Fiscus ita clamabat: Primum bona vacantia, id est, bona eorum, qui ex hac vita ab intestato discedunt, neque relinquunt hæredes, qui illis juxta litem Civilis præscriptum ab intestato succedant; eo ipso ex dispositione Iuris l. 1. §. ult. ff. de iure fisci, lib. 1. & l. vacante, C. de bonis vacant. lib. 10. & alibi (lege interim Molinam t. 1. d. 53. aliisque, & quod ego dicam tr. 4. c. 1. §. 1. a num. 12. hæc Regem devolvuntur. Sed pecunia, de qua agimus, est bonum vacans, ut iam supponitur: ergo ad Regem necessarii devolvitur.

17. Secundum: Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere possumus: At lex disponit omnia bona vacantia esse Regis: ergo non possumus nos distinguere, atque asserere legem loqui de liberorum bonis, non verò de bonis servorum.

18. Tertio: Ejusmodi peculium totum pertinebat ad servum: ergo nullo jure ad Dominum. Qua igitur ratione ipse se intermiscere in hac pecunia velit? Porro detur pauperibus ex præsumpta Defuncti Christiani voluntate. Hæc, & similia Fiscus.

19. Dominus verò in hunc ferè modum suas partes vehementius tuebatur: Primum, servus etiam sui peculij non habet perfectum dominium, sed solum imperfectum, ut scilicet illo possit uti, ac frui: At quoties illo non utitur, ad Dominum pertinet, quare injustitia fieret.

9. Sexto. Si pro rebus familiae: vel pro suo victu, cultuque, juxta suum statum, accipiat, &c.
 10. Septimo. Si administret bona, quando Maritus abiens est, vel dissipator, vel stolidus, &c.
 11. Octavo. Si det quid Patri, Matrique; immo & fratribus, fororibus, ac filiis ex alio Marito, quando hi omnes indigent alimentis. Atque in hoc octavo casu advertit, Uxorem, si habeat aliunde, non posse licite hos sibi attinentes alere fructibus dotis: at si non habeat, poterit quidem, sed ex lege communi debet soluto Matrimonio, ea, quae dedit restituere ex sua dote heredibus Mariti; Ratio est, quia quando quis habet unde suos alar, non potest ab alio accipere; quod si accipiat quando suae res sunt impeditae, debet, quando eadem erunt expeditae, restituere.

Quantum possit sibi congregare Uxor ex Mariti bonis.

12. Sed jam singulare aliquod in medium afferamus Ex eo, quod moderatas eleemosynas potest Uxor elargiri, colligit Molina, *ibid. num. 8.* eandem posse illas simul congregare, & totam summam uni simul, verbi gratia, Parenti pauperi tribuere. Nos igitur, pari modo, ex eo, quod eadem Uxor liberales juxta suum statum donationes facere potest, colligere possumus, easdem posse unire, & uni, eidemque simul liberaliter donare. Quidam tamen scopulus est cavendus. Cum enim ad splendorem familiae, adeoque ad honorem Mariti pertineat, donationes has, & eleemosynas facere, non potest licite ita se gerere uxor ut semper uni tantum congreget, quia sic merito vir esset inuitus; ideo non semper, non sapè, sed parcè, sed sine offensione splendoris uti hac arte poterit congregandi in utilitatem vnius.

13. Inquiret Curiosus: Licebitque Vxori hoc congregandi artificium exercere, ut sibi ipsi summam totam, quam congregat, suis usibus liberis applicet? Respondet, quoad eleemosynas non licere, licere quod donationes. Ratio discriminis est, quia eleemosyna pauperibus, vel locis piis debet erogari, qualis ipsa certe non est. At liberalis donatio, sicuti potest reservari pro aliis, cur non pro se ipsa? Verum, tunc scopulus ille detrimenti splendoris familiae multò magis, ut ex se patet, erit declinandus.

14. Unum difficile te doceri, ut video, cupis. Etenim quam sit quantitas, quam in hisce eleemosynis, & liberalibus donationibus possit Uxor, vel expendere vel congregare sine viri consensu? Respondet, id non posse, nisi à prudentis Viri judicio decerni, expensis facultatibus Viri, dote allata, necessitate familiae, immò & necessitate, & multitudine pauperum, consuetudine aliarum mulierum similis conditionis, &c. Certè simile quid docet Sanchez *lib. 7. in Decal. c. 19. n. 42.* cum loquitur de quantitate, quam in eleemosynas potest Superior Religionis expendere. Quoniam verò dixi Superiorem Religionis expendere, quoniam verò dixi sub *lib. 5. cap. 1. §. 1. num. 17.* quemlibet satisfacere præcepto de eleemosyna faciendâ pauperibus communibus, si det duos aureos quotannis ex aureis centum, quos fortè habet: quatuor ex ducentis, &c. Idem hic dicit de eleemosynis possit. Altera totidem pro liberalibus donationibus dici posse crederem, quia pro ejusmodi summa, vel non erit inuitus vir, vel certe inuitus erit immerito. Duo tamen adverte. Primum, id dicimus in mediocri patrimonio, nam si divitiarum multum exercecerent, nimis exerceceret Vxorum licentia, ut iterum mox *infir. 2. c. 3. n. 2.* cum de Uxoris furtis dicam, & *ibidem* dixi, cum de eleemosyna. Adverte secundò, excogitatis regulis quibuscumque, nisi tandem hac in re ad prudentis Viri prædictum judicium recurramus, nunquam animos nostros posse conquiescere.

15. Illustrabit, quae haecenus docui, sequens Resolutio: Uxor prædivitis Viri, quae parvam, aut nullam dorem adduxerat, advertens se filios non procreare, unde tempore suae Viduitatis fore, ut indigeret, partim ex

pecuniis clam sine Mariti, ne praesumpta quidem sit, surreptis ex ejus bonis, partim ex eleemosynis largitionibus liberalibus, quas juxta suum statum habere poterat aliis, quas sibi uni cumulat, partim opera, & suo labore extra id, quod obligabat, tenta quotannis, v. g. vno, eodemque vulgari tempore, eaque holostica, & ornata, collegit summam trecentorum aureorum intra decem annos consummatum matrimonij. Hos ergo per fidem serum occulte tiationi applicuit, atque intra alios decem annos ei eventu, ad tria millia aureorum summa petenti quâ redditum annum emit suae viduitatis tempore servandum. Nec multò post, è vivis ablato Viri, sivit Vidua à quodam non satis petito Theologo, eam summam, censumque heredibus Viri restitueretur; qui respondit, eam non teneri, sed suae stiria id emolumentum acceptum referre licite possit.

16. Profectò non debuit ita absolute decerni. Quare ad me cum accessisset, eam resolutionem rens animo nondum sedata mulier, distinctionem meam necessariam hanc in re tota adhibendam esse pernuavi. Nam sex bonorum genera, ex quibus constituta fuit illa summa, perpendenda diligenter summa, & pecunia clam surrepta; & haec tota est restituenda, quia injuste accepta. Secundò, lucrum ex huiusmodi repta pecunia negotiatione acquisitum; & hoc restituendum non est, quia pecunia ex se est sterilis, & erum, quod parit, totum credit industriae negotiationis. Solum si ex hac resurrectione cessavit viro aliquod lucrum, vel damnum emerit, debet illud Vxor restituere. Quia tamen ea affirmabat, id certò non esse, jam, quantum ex hoc capite, liberata fuit. Tercio, Perpendenda est pecunia, quae ex suo labore exacta dinatio comparata est ab uxore, & haec tota est restituenda, quia lucrum omne ex huius negotiatione acquisitum. Quarto, Pecunia, quam, fraudando suo genio, sibi reservavit, & haec, ejusque lucrum, pari modo plenè cedit Uxori. Quintò, pecunia, quam ex Eleemosyna pauperibus eroganda sibi uni applicuit, & haec non est Viri heredibus restituenda, vel certè juxta probabilem defuncti Viri voluntatem pauperibus distribuenda, quia ipsa sibi eam utpotè non pauper, applicuit nequaquam poterat: lucrum tamen ex illa uxoris est propter rationem modò in secundo capite dictam. Sextò denique, Pecunia, quam ex liberalibus donationibus quas potuisset facere sibi seposuit, & haec non potest uxori cedere: nam sic passa est familia detrimentum splendoris; quare ad illam partem, quae hoc detrimentum causisset, inuitus merito fuit Maritus; hoc ergo restituat Vxor, necesse est. Et quidem moralè per judicio spectatis personis, divitiis, occasionibus, consuetudine, similibus sceminarum, &c. putavi medietatem ejus pecuniae, quam liberaliter dare potuisset, sufficientem fuisse ad decus illud familiae conservandum, quare mediam hanc partem omnino restituat, lucrum verò ex negotiatione utriusque medietatis vxori cedit, quia, ut dictum est, fructus et industria ipsius, & ex alia parte nullum lucrum cessavit ex hoc, nec damnum emerit Marito.

17. Ex dictis ergo bene distinctis apparet Viduam hanc debere restituere. Primum, pecuniam surreptam, quam ipsa dixit fuisse aureos quinquaginta. Secundò, pecuniam congregatam ex Eleemosynis faciendis, quas omnibus expensis (dabat enim præter eam, quae sibi reponere, aliquid subinde pauperibus) censui aureos decem. Tercio, Medietatem pecuniae ex negotiatione liberalium donationum, quam tempore viginti annorum poterat facere, quam medietatem, expensis omnibus, ad viginti aureorum summam circiter ascendere judicavi. Cætera sibi ad viduitatem, ut ipsa dicebat, sublevandam turâ conscientia conservet.

capit à seculari, vel nummos, quibus libros emat, atque
iis in cella expositis vitur. Tertiò, Religiosum dantem
alteri Religioso eiusdem monasterij qualemque res,
etiam pretiosas, ut item eandem accipientem ad eius-
dem Monasterij Religioso, non peccare contra eandem,
quia nimirum non facit detrimentum rebus Monaste-
rij, dum in eodem hæ res remanent. Quartò, Religio-
sum commutantem res suas, vestes, verbi gratia, libros,
&c. cum aliis dissimilibus rebus suorum Correligioso-
rum, immò, & cum rebus secularium, servato circum-
circa eodem rerum valore non peccare contra pauper-
tatem, quia semper in Monasterio remanet æquivalens
valor, idemque esse, si commodet, vel mutuet. Non
placent, inquam, tum quia in his omnibus semper in-
tercedit usus à Superiore independens, qui, ut dictum
est, interdicitur à Voto paupertatis, tum quia in quar-
to, adest in contrarium alia ratio; nam in commutatio-
ne intercedit, vera rei alienatio, quam nemo facere po-
test, nisi qui perfectum rei dominium, & proprietatem
habet; ut *suprà* vidimus: Et tertè, (v. alia omitam)
si satis esset æquivalens valor, ad tollendum peccatum
contra paupertatem in commutante, etiam valere in
vendente, & emente; ergo posset Religiosus vendere
omnia bona Monasterij, quo nil absurdus.

3. Hæc igitur omnia per se contra paupertatem sunt:
Solum rigor est temperandus ex eo, quod multa ex his
fieri solent per tacitam, vel præsumptam Superioris vo-
luntatem iuxta cuiuslibet religionis consuetudines. Lege
citaros.

Aliqui item excusantur à mortali ob parvitatem ma-
teriæ. De parvitate hujus materiæ lege Sanchez l. 7. in
Dec. cap. 20. n. 3. & c. 21. n. 30. benignius habes apud Fag.
l. 8. in secundum Eccl. præc. cap. 6. n. 7. dum ait, in Religio-
sis haberi rationem filiorum: quod docet etiam Reb.
apud eundem Sanchez d. cap. 20. n. 3. lege. item Dian. p. 1.
tract. 6. de paup. relig. ref. 26. Nam propter hanc rationem
dare mutuas etiam pecunias Correligiosis vel seculari
sine licentia, non esse mortale, docet probabiliter Le-
desma, in addit. ad summ. tom. 2. cap. 4. dub. 2. alique apud
Dian. p. 1. d. 6. resol. 13. Peyrinus t. 1. q. 2. cap. 2. §. 5. fau-
detque Suarez tr. 3. de Rel. lib. 8. cap. 11. num. 15. alique: quia
quavis per mutuum transferatur dominium, tamen
ipsum dare mutuum, quando certè moraliter erit red-
dendum, est res levis: quia datur cum onere restituendi,
quod Bedesma propter eandem rationem extendit
ad permutationem, quod tamen improbat Sanchez t. 2.
in Dec. l. 7. cap. 20. num. 67. Dixi autem non esse mortale;
nam esse veniale, nisi tacita præsumatur licentia Prælati,
dubium non est, quia contra Votum, etiam tum delin-
quitur, licet in re levi.

De dispositione pecunie à Religioso nomine alieno, vel
nomine Testatoris facta.

4. Licetne potest Religiosus accipere pecuniam sine
licentia sui Superioris, ut ipse liberè expendat in ele-
mosynam nomine eius, qui ad talem finem dedit?

Respondeo: Si Religiosus eas pecunias sine licentia
acceptas, ut sibi donatas, non licere, nimis est certum:
At si non ita; quare totum dominium remaneat in Do-
mino, licere absolute docet Sanchez, l. 7. in dec. cap. 30.
n. 4. alique apud Dian. p. 2. tr. de paup. Rel. ref. 10. quia
tunc nec dominium usurpat Religiosus, ut supponimus,
nec usum: cum pro se illum non usurpet. Non licere
docet Rodriguez, in exerc. spir. 1. part. 3. tract. 3. cap. 15.
Laym. l. 4. tr. 3. cap. 7. n. 26. Tur. 2. 2. d. 84. dub. 8. quia ipsa
distributio, præsertim quando est in pauperes, vel pia
opera liberè à Religioso eligenda; pretio est æstimabi-
lis, ac propterea paupertati contraria. Distinguit deni-
que de Lugo t. 1. d. 2. sect. 3. n. 53. & 54. Si enim distribu-
tio, fiat in commoditatem ipsius Religiosi, ut scilicet
is possit dare, vel donare aliis sicuti si haberet bona
propria, non licere, quia tunc usum pecunie indepen-
denter à Superiore usurpat. At si sincere, & bona fide
distributio

quidem
eleemosy-
nam itam
bar, par-
gabatur,
relevari
vulgari-
tere duo
legit
nos con-
occulit
me amon-
ma per-
tempo-
to Vito
heologo
viri scilicet
licet polle-
re deccan-
tationem
ctionem
dam esse
quibus
nter sunt
tota est
ex hujus
& hoc
erilis, &
Lugo l. 6. sect. 3. num. 49. & 50. quia sic sunt causa peccati
tatis: si sine inductione solum acceptent ea, quæ
donantur, non peccare, quia nunc non sunt pecca-
tia, sed tota malicia est ex parte dantis.

§. V. Selecta de Religiosorum Paupertate circa usum
dependentem.

HOs ex vi paupertatis non habere dominium
temporalium, sed solum usum depen-
dentem à Superioribus insinuavimus modò; Dependen-
tiam autem à Superiore in hoc usu duplex distingui po-
tuit. Prima, veluti comitanter, id est ita, ut verbi gra-
tia, hoc libro, ut semper quidem sum paratus cum relin-
quere, quoties Superior voluerit: at eo utor, sine ulla
licentia Superioris licentia. Secunda antecedenter: id est,
ut non utar hoc libro, nisi præhabita licentia, five
tacite, five expresse, iam assero ad posteriorem hanc de-
pendentiam Religiosos obligari à voto Paupertatis, nec
solum ad priorem. Ita Sanchez lib. 7. in Dec. cap. 9. num. 53.
Auct. ubi citatur. Ratio est, quia si ad priorem dum-
taxat, iam nulla, vel modica esset paupertatis obligatio,
posset enim quis omnia habere, omnibus divitiis frui,
paratus ea relinquere, quando Superiori libuerit, quo
quod absurdum in Nomine Christi paupertatem sequen-
ti, non video. Accedit Votum obligare iuxta intentio-
nem votantis: At intentio Religiosi, dum vouet Pau-
peritatem, est, se conformem reddere pauperibus indi-
gentibus, qui nec proprietatem rerum habent, nec usum
rerum independentem à facultate Dominorum. Rectè
ergo de Lugo de Inst. 1. d. 2. section. 3. numero 54. vide &
c. sic habet: Per Paupertatis Votum intendimus abdi-
care omnem usum rerum temporalium, qui opponatur
vicio proprietatis. Proprietatem autem intelligimus
non ex communitate, sed ex propriis, & quod
non sit ex præscripto Prælati, quam abdicationem fuisse an-
te initio statui Religioso, probat Suarez lib. 8. de
Relig. cap. 9.

1. Hinc non placent quatuor, quæ docet Caramuell.
in Reg. S. Ben. n. 88. & n. 886. & n. 965. Primò, pecca-
tum contra Paupertatem esse solum Proprietatem, un-
de accipientem rei usum, & non proprietatem contra
Superioris iussionem, peccare contra Obedientiam, non
contra paupertatem. Secundò, non peccare Religio-
sum contra paupertatem, qui infuso Prælati libros ac-

distributio acceptetur, fieri, vt cum fidelitate distribuatur pecunia, licere, quia tunc nihil sibi usurpat Religiosus.

5. Ego sic breuiter ratiocinor: Paupertatis votum non me prohibet acceptate, vel pro altero prestare ea omnia, quæ pretio sunt æstimabilia: patet, quia sepe peccaret in paupertatem Religiosus, associando amicis, illique Officia, & Beneficia impetrando, Honores pro se acceptando, pro aliis apud Principem intercedendo, & similia, quæ maxime sunt pretio æstimabilia. Illa igitur dumtaxat Paupertatis Votum prohibent, quæ ita sunt pretio æstimabilia, vt æquivalent pecuniis, seu bonis temporalibus, & externis, qualia sunt, quæ solent in convictu hominum ex se pretio comparari, & simul pertinent ad ipsa temporalia bona, seu clariora, quæ si excrescerent, constituerent hominem diuitem, & non indigentem. Audi S. Bonaventuram apud Faust. mox citandum: *Paupertas est Virtus temporalium abdicativa bonorum, quæ quis nil proprium gerens, sustentatur de non suo*; Quem locum affertens Faust. in Theol. relig. l. 8. quæst. 12. (vide eum quæst. 18.) definiendo Votum Paupertatis, sic concludit: *Vnde Paupertas (religiosa) nihil aliud significat, quam parvam substantiam, siue pecuniam; exiguum patrimonium, penuriam rerum & modicas facultates*. Idem docuit modò ipse de Lugo num. 1. allatus. Hoc supposito, clarè videtur consequi Sanchez sententiam esse absolutè veram: esto enim, illa distributio pretio sit æstimabilis, non est ejus generis, quod tendit ad hominem ditandum, nisi fortè fiat palliat, vt verè hoc medio distat Religiosus, quod vix in praxi contingit. Contingeret tamen, quando iis pecuniis Religiosus aleret, v. g. pauperem, quem pro suo seruo habeat, vel quid simile. At illa sola commoditas imbibita in ipsa distributione (placet enim homini habere à se dependentes pauperes, vel Rectores Ecclesiarum, vel operum piorum Praefectos, &c. vt in occasionibus ab iis invicem Religiosus Beneficia recipiat) illa, inquam, commoditas non est contra paupertatem.

6. Si pecunia distribuenda, modo dicto, à Testatore relinquatur, cum debeat Religiosus tunc esse executor testamenti, *An sacris Canonibus prohibeatur*. Quæstio est aliena ab hoc loco. Dic tamen breuiter non prohiberi ex licentia Superioris, sine licentia prohiberi; Et quamvis ex probabiliori opinione Sanchez, l. 6. in dec. c. 11. n. 2. & Cast. Pal. t. 3. tr. 16. d. 4. p. 23. §. 1. n. 8. contra Molinam t. 1. d. 247. validè Religiosus acceptor executoris testamenti, validèque ministret, tamen cum peccare mortaliter, si id faciat sine licentia, quia prohibitio hæc est de re gravi, docet Sanchez, *ibidem* num. 18. de quo mox num. 8. licentiam autem hanc posse concedi à quolibet Superiore locali, nec necessariò à Provinciali, vel Generali docent eundem: solum excipiunt Societatem nostram, quia ejus Constitutiones hanc licentiam reservant Generali. Sed de Lugo t. 2. de just. 14. de Test. sec. 16. num. 326. satis probabiliter concedit, posse etiam in Societate validè concedi à Superioribus localibus: solumque contra Regulam, & Constitutionem illam, quæ ad mortale non obligat, faceret Superior localis, si concederet. Cum ergo nostri locales Superiores habeant potestatem dispensandi in omnibus regulis, pari modo poterunt & in hac, quando id discreta prudentia distaret.

7. Onus nominandi, seu eligendi pauperes, vel loca pia, quibus hæres Testatoris, vel alij pecuniam deinde ex præscripto dicti Testatoris distribuatur, posse suscipi sine licentia, probabilissimè docet Castro Palaus l. c. num. 12. contra Sanchez, l. c. num. 34. Ratio est, quia nominare, seu eligere non est exequi voluntatem testatoris, quod est Religiosis solum prohibitum: sed est quid antecedens ad executionem, quæ executio consistit in pecuniæ distributione. Confirmatur, quia dum Religiosus nominat ex sua libertate, suam facit voluntatem, non Testatoris, ergo per illam solam no-

minationem voluntatem Testatoris non exequitur. 8. Denique illud, quod sentit Sanchez, peccatum taliter à Religioso, si acceptat, excreatque sit licentia ejusmodi Officium, sic tempero: Ut esse licitum possit executori testamenti universalis in eo testamento seu quacunque ultima voluntate, in qua multa sunt protrahenda, multa bona vendenda, multa agenda, quæ non congruunt Religioso (id quod testator an sit mortale, quando negotia non sunt gravissima, & Religioso, Religionemque infamantia, vel nociva cernere.) At verò, si gravis indigentia adsit, ac res sint pauca, modicè scilicet avertentia Religioso cultu divino, vt, v. g. si Missæ essent ad voluntatem statoris, vel pecuniæ ad opera pia distribuenda, suadere mihi neque peccatum mortale committitur. Ratio est, Primò, quia facillè Superioris tacitam licentia in rebus his, præsertim piis, adesse censendum est, pactò, ne venialis quidem culpa committitur. Secundo, quia tunc ejusmodi executio non valdè Religioso abducceret ab applicatione ad Divina, id quod indunt in prædicta prohibitione sacre leges. Tertio, video sine scrupulo Religiosos iis distributionibus, vel parvæ occupationis intermisceri, unde apparet, his sacros illos textus non esse usu receptos, vel esse abrogatos. Quarto denique, quia hæc, cum odiosa prohibitio, non est extendenda, sed restringenda ad executorem universalem, ac propriè, & absolute dictum Executorem, non verò ad eum, qui unius alteram Testatoris dispositionem executioni mandam curat.

De Religioso invitato ad convivium, & de acceptatione comestibilis à seculari.

9. Ex eo capite, quod paupertas negat Religiosum independentem rei temporalis, qui sit in ipsum Religiosum commodum, colligit de Lugo t. 1. de just. d. 1. à num. 51. invitatum ad convivium posse, præsertim si mino, etiam pretiosa quæque comedere sine Superioris licentia; quia tunc passivè potius se habet Religiosus, quam activè; nam tunc Dominus consumit res comestibiles per os Religiosum. Quare sicuti, si gemma pretiosa in mase projiceret Religiosus, ita Dominus volente, vel si aromata pretiosa combureret, præsertim Dominus ex ejus iussu; non peccaret contra paupertatem, quia nomine alieno projiceret, & combureret, ipse Religiosus odorem sentiat ex aromatibus combustis, vel deædationem ex gemma projecta suscipiat. In casu convivij. Addit, non ita rem se habere; si res pretiosas, etiam comestibiles, secularis ad Religiosum invitat, ipseque acceptet, consumatque; nam peccabit, acceptando, & consumendo: quia in suum commodum consumit, activèque se habet, non passivè tantum, ut commodum Domini.

10. Hæc doctrina, pace tanti viri, mihi amplexu quamquam sedet. Primò, quia Conviva non se passivè solum habet, & in commodum dumtaxat Domini, sed etiam activè, etiam habet, (dum consumit) & in commodum suum: Qua parte ergo in suum commodum agit, contra paupertatem peccabit. Secundo, quia Religiosus, qui sine licentia acceptat res comestibiles pretio æstimabiles, peccat contra Votum, (ut pro eo omnes supponimus) at quidnam est acceptare res comestibiles, si non est illud, quo quis eas se ipsi commedit? Id certè esse tacitam, immo per ipsum factam expressam acceptationem, quis negabit? Tertio, distamen latum est inter gemmæ illius projectionem, illarumve aromatum combustionem, & inter calum nostrum; nam illa fieri possunt sine ulla acceptatione gemmæ, vel aromatum: at frui esculentis, & potibus sine acceptatione, quæ convivio quis accomodat, cibos sibi dividere, ad os applicare consentiat, humanè more non potest. Adde Convivam non uti his speciebus, sed more humano comedit cibos appropinquat.

...more humano tunc cibi acceptantur, & comeduntur. Quod si in instrumentum alterius destruantur: vide de re accepta Titul. 3. ca. 3. §. 1. i. Quarto, idem de Lugo tom. 1. de iust. d. 16. §. 1. i. probans comedentem notabilem ciborum quantitatem rei alienae, committere furtum proprii dictum; non dominicationem quamvis eos cibos destruat, quod aliquid apud se illorum respanear, assignat rationem. *humano modo illa videtur esse vera* inquit, *applicatio ad proprium usum*. Sic ergo dicere possumus in casu nostro: Humano modo illa in convivio, videtur vera usurpatio rei, & applicatio ad proprium usum; Cur ergo non se habet Religiosus, activè nec passivè dumtaxat? Quinto, Religiosus, si secularis mittat ad Religiosum eas res comedendas, postea Religiosus nomine alieno consumere, non est absente Domino; sicuti, eodem absente, postea quis eas proicere, sine peccato contra pauperem. Unde enim id repugnat? ergo non subsistit differentia de Domino praesente, vel absente in comestione. Tercio, Satis ergo erit in ejusmodi convivio recurrere ad paritatem materiae, ut excusetur, quis à mortali, & hoc facit consideratio à nobis allata. 1. in 13. item ab omni culpa immunis fiat, curat Religiosus ad tacitam licentiam; quæ in his comestibilibus facit, quæ in ceteris præsumi potest, quia earum acceptio credit in commodum Monasterii, ut rectè norant Doctores & Sanchez, lib. 7. in Dec. c. 21. n. 3. Factus 1. 8. de iust. d. 13. de Rel. 1. 8. c. 11. n. 41. Vide, quæ de iust. d. 13. c. 4. de quantitate furti Religiosorum prædicta paritate materiae.

CAPVT III.

Qua ratione acquiratur Dominium

Vo regulariter à legibus requiruntur ad acquirendum dominium, Titulus lib. 1. 2. 6. & 7. ff. de acq. dominii, & Traditio l. traditionibus, C. de pactis l. 1. de rei inventione. Sic Molin. 1. tr. 2. d. 4. Dic. 1. 1. de iust. & jure, tract. 1. d. 1. d. 9. Quid Traditio sit, patet ex ipsa declaratione vocis. At Titulus est principium, basis, radix, & veluti causa moralis, ex qua nascitur dominium, unde dicemus se esse Dominum alicujus rei, istam inquirimus, quo Titulo? Duplex autem est Titulus, verus, & præsumptus. Verus est, v. g. Edictum, legitima Donatio, Hereditas, Legatum, &c. ut etiam in rebus incorporeis, Electio, Collatio Officij, &c. Præsumptus est, quando quis putans bona hinc venditorum, v. g. vel donatorem esse verum Dominum rei donatæ, vel venditæ, rem habet pro sibi donata, vel vendita, &c.

1. Dixi primò, (regulariter duo requiruntur) aliquando enim sufficit solus titulus: nam hæres, v. g. & Legatarius rei determinatæ, acquirunt dominium bonorum Defuncti sola acceptatione hereditatis, vel legatij; etiam jus Ecclesiasticum acquirunt sola electione acceptatione. Loca item pia, & Civitates acquirunt dominium rerum donatarum; vel venditarum ante rei traditionem, seu possessionem, & denique si Princeps det feudum explicando se velle transferre dominium ante possessionem feudatarij sine transfert. Atque in his casibus debet consequenter dicere, hos acquirere statim ius in re, nec solam ius ad rem.

2. Dixi secundò, (à legibus) nam jure Naturæ non est necessaria ipsa traditio: est tamen rationi congruum ut tunc transferatur, seu acquiratur dominium rei, quæ res, quæ erat in manu, & possessione materiali vnius, transiret in manum alterius.

4. Adhuc inquires, quomodo acquiratur dominium, & huiusmodi Titulus, & legitima possessio? Respondco, tunc multis modis, variisque juxta rerum exigentiam.

Part. 1.

ita Molin. Dic. 1. c. alique Iurisperiti passim. Nam verbi gratia, Dominium hominum acquiruntur per captivitatem ex bello iusto, emptione, donatione, natiuitate ex ancilla, quæ neque tempore conceptionis, neque tempore partus fuit libera. Animantia munueta, vt & dona stabilia, vel mobilia, donatione, hereditate, emptione, præscriptione, prima occupatione, aliisque similibus titulis. Animantia fera, captione, aliisque modis passim videndis apud Doctores. Nos enim ex his ea, quæ pro præxi sunt necessaria, explicabimus inferius, *de Furtio, & de Restitutione*, hic solum de præscriptione tanquam in proprio loco nonnulla tangemus.

CAPVT IV.

De Præscriptione.

§. I. Communia de Præscriptione summam afferuntur.

1. Per legitimam præscriptionem acquiri in utroque foro rei dominium, res est iam nunc omnibus certa, quia potuit Princeps per legem ob bonum commune rem unius alteri applicare, ut fusi Doctores mox citandi, quibus adde Tolosanum, Abbatem maiorem, Facchinacum, aliosque apud Dic. mox citandum, & Molinam disp. 61. à num. 6. Quare si ad antiquum Dominum post legitimos annos præscriptionis res casu reuertatur, illam sine novo titulo is non posset sibi usurpare, usurparet enim alienum, quiddam in contrarium infirmo fundamento dixerit Valer. in differentia utriusque for. v. Præscriptio diff. 6. sine.

2. Præscriptio ergo est acquisitio domini, vel alieni iuris peremptio per continuationem temporis lege definita. Lege Mol. tr. 2. d. 60. Lell. 1. 2. cap. 6. Dic. 1. 2. de iust. tr. 1. d. 1. d. 12. Castr. Pal. de iust. in gen. de unica, a p. 12. Ex qua definitione colligis quatuor requiri ad legitimam præscriptionem, possessionem, bonam fidem; (mala enim ex jure Canonico, cui semper standum, nunquam præscribit) titulum præsumptum, tempus, de quibus passim Scribentes. Solum quoad tempus aliquid est pro Tyronibus explicatius addendum.

Tempus pro rebus temporalibus.

3. Ad res mobiles præscribendas sive privatorum hominū l. 1. m. C. de usur. transf. & jure de usu. §. 1. sive Ecclesiæ etiam Romanæ ex Mol. c. d. 68. si adsit Titulus, sufficit triennium; Si non adsit, nihil est in jure constitutum, putamus tamen, cum Mol. ibid. Lell. 1. c. num. 22. tum contra privatum, tum contra Ecclesiā, triginta annos requiri.

Cum enim hoc in jure decretum non sit, erit id statuendum ad normam istæ præscriptionis immobilium, ad quam deposcuntur, ut dicemus, triginta, vel quadraginta anni.

4. Res autem immobiles, inter quæ numerantur servitutes reales, ut adversus privatos cum titulo præscribas, decem anni inter præsentis, satis superque sunt duplicati, id est, viginti inter absentes l. mala fidei c. de præscr. longi temp. decem, vel viginti annorum (præsentis dicuntur, qui in eodem Territorio, licet non in eadem Civitate; absentes, qui in diverso Territorio commorantur, l. si sit de usu. §. 1. l. cum longi, C. de præsc. 10. vel 20. annorum) At verò, sine titulo, triginta omnino requiruntur, de quarta de præsc. & communiter. Hinc, si quis sit præsens septem annis, v. g. & postea egrediatur Territorium, alibi habiturus, opus sunt alij sex anni, & non solum tres, ut contra illum præscribatur, quia anni qui deerant in præsentia, duplicari in absentia debent. Quare cum in casu posito defint tres anni præsentia, requiruntur in absentia sex.

C c

§. Dixi